

De Huissense Bloemroute

Kennismaking met een fascinerend en mystiek rivierenland

De omgeving van Huissen boeit op-en-top. Vandaag de dag kan dat worden ervaren met een wandeling in twee grotendeels voltooide parken. Namelijk het park rond de Molenweide en dat rond het Slingerbos. Uitgangspunt bij de Molenweide is een pas opgeknapt kolk, op de oever waarvan eeuwenlang een koren-molen torende. Leidraad rond het Slingerbos zijn de dijk en enige eeuwenoude waterplassen. De namen van die kolken herinneren nog aan de omstandigheid dat ze ooit een geheel – de Bloem – vormden. Deze pittoreske plassen worden de parels van een landschapspark, deels binnendijks, deels buitendijks gelegen. Momenteel zit de aanleg van het buitendijkse parkdeel – gelegen rond de Grote Bloem – in de pijplijn. Gestreefd wordt hierbij naar herstel van een verdwenen Bloemgedeelte en naar uitbeelding van een voormalige dijk met een haag. De bedoeling is dat de buitendijkse parkdelen toegankelijk worden gemaakt met natuurpaden.

Maar eerst genieten van de al gerealiseerde parkdelen. Vanaf paden, ook goed begaanbaar voor mensen met een rolstoel, kan volop worden genoten van natuur en landschap. Hier en daar zijn fraaie panoramapunten te vinden. Verder is er gelegenheid voor ander vermaak. Zoals een dierenpark, een speelweide en een sleden-heuvel, alle bij het Slingerbos gelegen. Bovendien nodigen de geasfalteerde parkpaden uit tot skeeleren.

Cultuurhistorische attracties

Deze folder schenkt aandacht aan een nieuwe wandelroute, genaamd de Bloemroute. Weids en toverachtig mooi, vormde de Bloem eeuwenlang het opvallendste landschappelijke verschijnsel rond Huissen. Zowel zijn weelde van lelies als zijn omvang moeten hebben geïmponeerd. Weinig waterplassen in Nederland hebben zoveel invloed gehad op het plaatselijke wonen en werken, ademden zo sterk de lokale bestuurlijke verhoudingen en vormden in de overleving het toneel van zoveel geheimzinnigs.

De wandelroute kan worden gevolgd aan de hand van een bijgevoegde kaart. De nummers hierop verwijzen naar de bijbehorende tekstpassages in deze folder.

De Bloemroute leidt op een paar punten over de weg op de dijk. Wees voorzichtig tijdens het oversteken. Let vooral op de kinderen.

1. De Molenkolk: toneel van ‘Kleefse’ vispartij

Deze oeroude plas dankt zijn naam aan een windkorenmolen. Die molen – een torenmolen – stond zeker al in de eerste helft van de 15e eeuw bij de kolk. Volgens de overlevering liep een onderaardse gang van de omtrek van het huidige Dominicanenklooster naar de eenzame molen. Deze viel in 1929 onder slopers-handen. Binnenkort zal een maalsteen geflankeerd door in de grond verzonken wieken de plek van de molen markeren.

Ieder jaar plegen de gilden hier te vissen. Dat gebeurt steeds rond Sint Jan – eind juni –, met het spel ter herdenking van het beleg en ontzet van Huissen in 1502. Op een zeker moment trekken de ‘Kleefsen’ naar de Molenkolk om hier een net uit te werpen. Een beroemd folklorist was in 1924 getuige van het gebruik: ”bij den ouden kruitmolen (...) zag ik, hoe dit net in het water werd geplonsd, waarna sommigen met pijl en boog, anderen weer met oude ganzenroeren in

het water schoten, terwijl ongemerkt iemand een korf met visschen onder water in het net deponeerde.” Gewoonlijk werd de vangst naar de ‘Geldersen’ gestuurd als bewijs dat er nog eten in overvloed was in het belegerde stadje.

Sinds 2005 vindt bij de Molenkolk ook het paasvuurbranden plaats, dat door vendelzwaaiende gildenbroeders luister wordt bijgezet.

2. De Diepe Bloem: litteken van fatale dijkbreuk

De Diepe Bloem is een stille getuige van een dijkdoorbraak in de vijftiende of zestiende eeuw. Het water groef rond de plek van de weggespoelde dijk een put. Hierin werden massa's zand losgewoeld, die daarna over het omliggende boerenland werden uitgestort. Na de ramp werd de nieuwe dijk met een flauwe bocht aan de rivierkant van de diepe kolk gelegd. Tegenwoordig is de dijkbocht nog goed te onderscheiden.

De plas maakte eeuwenlang deel uit van een enorm complex van dijkdoorbraakkolken en strangen, genaamd de Bloem. Deze werd al in 1586 genoemd. Er bestaat een verband tussen die Bloemkolken en de

vroegere staatkundige positie van Huissen. Lange tijd vormde het stadje een Kleefs eilandje in de Gelderse Betuwe. Huissen viel daardoor niet onder het gezag van de dijkgraaf van het Ambt Over-Betuwe. Lange tijd zaten de Huissenaren op zwart zaad en verwaarloosden ze hun dijken. Zodat deze nogal eens bezweken. De overstromingen die het resultaat waren, reikten soms tot ver in Zuid-Holland en dompelden duizenden mensen in diepe ellende. In een muur bij de binnendoorpoort van Culemborg prijken nog gedenksteden die herinneren aan Huissense dijkbreuken in 1651 en 1769.

3. Het Klokkepad: spookachtig gebeier met volle maan

Het Klokkepad ligt op de kweldam van de Diepe Bloem. Het pad is genoemd naar een legende. Men wil dat op windstille avonden en in nachten met volle maan kloggelui opklinkt in de kolkdiepte. Het is de stem van de klok van een verzwolgen kerk. Iemand vertelde eens dat hij door de portalen van dat verdronken bedehuis had gezwommen.

De legende moet een relatie hebben met de ondergang van een woonkern met kerk en boerderijen. Eeuwenlang herinnerde de naam van een veld – het

Oude Kerkhof – aan een begraafplaats van dat gehucht. Voor de komst van wijk ‘t Kempke werden hier skeletten gevonden. Een ervan ”lag in een zijwaartse houding, waarbij de handen voor het gezicht waren geplaatst”. Deze nederzetting kreeg in de 9e eeuw haar eerste christelijke kerkje. Geplaagd door het water, ging zij als een nachtkaaers uit. Begin 14e eeuw was een nieuwe nederzetting ontkiend ter hoogte van het huidige hart van Huissen, op een plek waar de Huissenaren gemakkelijker droge voeten behielden en waar ze optimaal konden profiteren van de handel op de vlakbij hun nieuwe woonkern stromende Rijn.

4. De watertoren: voorziening voor dorstige kwekerijen

De betonnen toren aan het Klokkepad herinnert aan een opmerkelijk initiatief van 1921. In de zomer van dat jaar werd Huissen gekweld door grote droogte. De kwekerijen van de tuinders smachtten naar water. Toevallig kreeg Huissen rond die tijd elektriciteit. Een aantal kwekers kon daardoor een moderne watervoorziening realiseren.

Bij de Diepe Bloem bouwden ze een toren en voorzien die van een elektromotor. Deze kon het water uit

de kolk oppompen naar een reservoir bovenin de toren. Vanhier kon het kolkwater door de werking van de zwaartekracht via pijpen afvloeien naar de naburige kwekerijen. Het Bloemwater was bij uitstek geschikt als sproeiwater. Het was namelijk zacht en bevatte – in tegenstelling met grondwater – geen ijzer. Hierdoor kleurden bij het sproeien de kostbare bladgroenten en vruchten niet roodbruin.

5. ‘Stekelvarken’: verdediging tegen Duitse opmars

Beschermd aan de voorzijde door de Vlote Bloem, werd deze kazemat in 1939-’40 gebouwd. In die zorgelijke jaren verrees dwars door de Over-Betuwe – van Lent over Bemmelen naar Huissen – een linie van betonnen bolwerkjes. Het gros van deze bunkers was van het type S3, bijgenaamd Stekelvarken. ‘Stekelvarkens’ telden drie ‘stekels’ ofwel schietgaten, zodat de verdedigers het voorterrein over 180 graden konden bestrijken. De bouw van een kazemat was peperduur. Een aannemer beweerde eens: “Voor de prijs van zo’n bunker bouw ik een heel huis”. De kazemat bij de Vlote Bloem moest, net als het exemplaar bij de Grote Bloem, een Duitse opmars over de naburige Rijndijk vertragen.

Met de Duitse inval op 10 mei 1940 werd de kazemattenlinie door de Duitsers omtrokken. De verdedigers moesten daardoor ’s avonds haastje-repje terugtrekken naar het westen. Wel was vroeg op de avond nog een felle strijd ontbrand rond de bunkers bij Kamervoorst. Een colonne duchtig bewapende Duitse wielrijders werd daar verrast door een kogelregen. Daarbij moeten tientallen Duitsers zijn gesneuveld of gewond geraakt.

6. De Vlote Bloem: sfeer van ongelukkige kinderzieltjes

Deze plas vormde onderdeel van een machtige meander die al in de prehistorie moet hebben bestaan. Vele malen strooide het water vanuit die rivierbocht massa’s zand uit over de omtrek. Eerst was dat een gevolg van doorbraken in de oeverwallen van de meander, later van het doorbreken van nabijgelegen dijken. Rond het huidige Zand ontstond een woestijn, slechts geschikt als galgenveld en woonplaats voor melaatsen. Maar in de 17e eeuw bloeide hier de tabaksteelt op. En in de 19e eeuw begon hier de groenten- en bloementeel te gedijen. Het eens zo onzalige Zand klom op tot het Westland van het rivierengebied.

Het verhaal wil dat boven de Vlote Bloem dwaallichtjes verschijnen, zieltjes van gestorven kinderen die niet zijn gedoopt. Op een avond zag een Huissenaar een vlammetje dansen boven de plas. Bij de oever gekomen, schepte de man met de hand wat water en sprenkelde het over het lichtje. Prompt verschenen duizenden lichtjes die in koor riepen: “Doopt ons. Doopt ons”. De Huissenaar zou tot diep in de nacht kinderzieltjes hebben gedoopt en zo de weg hebben geopend naar de Eeuwige Zaligheid.

7. De Grote Bloem: onheilsplek voor een ruiter

Deze kolk behoorde ooit tot de Bloem: een ongelooflijk uitgestrekt complex van wielen en strangen dat aan de westkant tot in de omtrek van de Valom reikte. De dijk lag weleer anders dan nu. Bij de witte scheipaal Huissen-Angerens stulpte hij de uiterwaarden in, omarmde de oostelijke plassen van de Bloem en sloot daarna weer aan op het huidige dijkbeloop. In 1769 bezweek de dijk daar waar die het verst uitstak naar de rivier. Hier ontstond een kolk die geheel opging in de Bloem. Na de ramp werd besloten de dijk landinwaarts te leggen, deels over de moerassen van de Bloem. Gevolg van de dijkverlegging was, dat

de Bloem werd verdeeld in een binnendijks en buitendijks gedeelte. De afgezonderde plasdelen kregen op den duur eigen namen: de Diepe, de Vlote en de Grote Bloem.

De overlevering wil dat de Grote Bloem een ruiter heeft opgeslokt. Iemand, afkomstig van Groessen, liep over de Huissense dijk naar Angeren. Plots hoorde hij in de kolk een stem weerklinken, die riep: “Woar is de man? De tied is ter. Woar is de man?” Geschrokken keek de wandelaar om. Hij zag echter niemand. Even later keek hij weer om. Een ruiter bleek nu in volle galop te naderen. Vlakbij de wandelaar wierp het paard zijn kop omhoog, sprong over de draad van de omheining en stortte zich in de kolkdiepte.

Ontdek het zelf en kom een dag naar de gemeente Lingewaard.
Het is beslist de moeite waard!
Voor inlichtingen kan men contact opnemen met het toeristisch recreatief informatiepunt (Trip) van de gemeente Lingewaard.
Telefoon 026-3260453
E-mail toerinfo@lingewaard.nl

De Huissense Bloemroute

